

PRIRUČNIK
PRVA POMOĆ

Agencija OSMEH
Smiljanićeva 35, Beograd
Tel. 060-72-77-488
www.cuvanjedece.rs
office@cuvanjedece.rs

Agencija OSMEH
Smiljanićeva 35, Beograd
tel. 060-72-77-488

www.cuvanjedece.rs; office@cuvanjedece.rs

SADRŽAJ

DEO I: KRVARENJE, 2

Ogrebotine, 2

Posekotine, 2

- Postavljanje zavoja, 3
- Postupak sanacije kod većih objekata u rani, 3

Povrede glave, 4

Ubodne rane, 4

Zapamtite, 4

DEO II: OPEKOTINE, 5

Opekotine i stepena, 5

Opekotine ii stepena, 5

Opekotine iii stepena, 5

Sunčanica i toplotni udar, 5

Zapamtite, 6

DEO III: GUŠENJE, 6

Postupak u slučaju gušenja, 6

- Heimlichov zahvat, 6
- Heimlichov zahvat kod osobe koja stoji ili sedi (pri svesti), 7
- Heimlichov zahvat kod osobe koja leži (bez svesti), 7
- Heimlichov zahvat kod dece od godine dana do osam godina, 8
- Heimlichov zahvat kod dece do godine dana, 8
- Pomoć osobama u besvesnom stanju, 8

DEO IV: KARDIOPULMONALNA REANIMACIJA (OŽIVLJAVANJE), 8

- Otvaranje disajnog puta, 9
- Provera rada srca, 9

Specifičnosti postupka oživljavanja kod dece, 9

- Postupak kod dece do godine dana starosti, 9
- Postupak kod dece od godine dana do osam godina, 11

Agencija OSMEH
Smiljanićeva 35, Beograd
tel. 060-72-77-488

www.cuvanjedece.rs; office@cuvanjedece.rs

DEO V: TROVANJE, 11

Trovanje preko kože i sluzokože, 11

Trovanje udisanjem, 11

Trovanje preko usta, 12

DEO VI: UJEDI, 12

Ujed pcele, ose, strsljena ili komarca, 12

Ugriz psa ili drugih životinja, 12

DEO I: KRVARENJE

OGREBOTINE

Ogrebotine su površinske ozlede koje u pravilu ne krvare mnogo, a nastaju kao posledica trenja kože po hrapavoj površini (nezgodan pad sa bicikla, pad na kamenju podlozi....). Ogrebana površina može biti različite veličine. Prilično je bolna zbog oštećenja brojnih nervnih završetaka.

Postupak sanacije:

- Operite i osušite ruke.
- Pokrijte bilo koju posekotinu na sopstvenim rukama i ako imate stavite rukavice.
- Ranu kod povređene osobe isperite mlazom hladne vode, pokrijte suvom i sterilnom gazom ili drugim dostupnim prirodnim materialom.
- Ako je moguće podignite površinu obuhvaćenu ranom iznad nivoa srca.
- Takođe pogledajte okolinu rane.
- Uvjerite se da je rana u potpunosti prekrivena sterilnom gazom ili drugim, dostupnim materijalom.

Važno: Zaštitna obloga se ne sme lepiti za površinu rane, pa zbog toga vata ili celuloza nisu prikladne za tu namenu. Otpuštanjem vlakana ometaju proces zarastanja.

POSEKOTINE

Nastaju delovanjem oštih predmeta (nož) ili predmeta s oštrim rubovima (staklo, metal). Mogu zahvatiti površinske ali i dublje strukture. Kako u pravilu dolazi do oštećenja krvnih žila, vrlo često su praćene slabije ili jače izraženim krvarenjem.

Postupak sanacije:

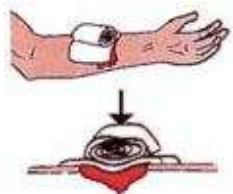
Operite i osušite ruke. Pokrijte posekotine na sopstvenim rukama i ako imate stavite rukavice. Komadom sterilne gaze čvrsto pritisnite mesto krvarenja. (slika 1). Ako je rana na ruci ili nozi, podignite povređeni ekstremitet i zadržite ga u povišenom položaju.

Slika 1.

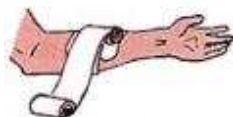
Ranu kod povređene osobe isperite mlazom hladne vode. Nakon toga ranu pokrijte sterilnom gazom i zamotajte zavojem. Ukoliko krv probija kroz zavoj stavite još jedan sloj zavoja. Ukoliko krv i dalje probija kroz zavoj radi se o obilnom krvarenju.

U slučaju obilnog krvarenja postupak sanacije rane je sledeći. Najpre isperite ranu i prekrijte je sterilnom gazom. Na gazu stavite manju gomilu zavoja tačno iznad mesta krvarenja.(Slika 2). Na taj način ćete izvršiti dodatni pritisak na ranu nakon postavljanja zavoja.

Slika 2.

Zavijte ranu zavojem (Slika 3). Proverite da zavoj nijeste previše stegli (ne sme sprečiti protok krvi u području niže od zavoja). Stoga nakon postavljanja zavoja proverite puls i boju ruke niže od zavoja.

Slika 3.

Pozovite službu Hitne pomoći (94) ukoliko smatrate da je njihova intervencija neophodna. Isto učinite ukoliko je posekotina duža od centimetra, nazubljena ili vrlo duboka.

POSTAVLJANJE ZAVOJA

Jedno od osnovnih pravila prilikom stavljanja zavoja na otvorene povrede nalaže da se rana prethodno prekrije sterilnom gazom radi sprečavanja dodatnog inficiranja. Zavojna poveska treba tako da se postavi da u potpunosti prekrije povređeno mesto, da ne izaziva bolove, da ne sprečava cirkulaciju krvi i da se po stavljanju ne pomera. Zavoj uvek treba da prekrije veći deo tela nego što je rana čime se obezbeđuje da rana bude prekrivena i pri manjem pomeranju zavoja. Pri stavljanju zavoja treba voditi računa da se njime ne povredi rana. Zbog toga se zavijanje uvek počinje sa nekoliko kružnih omotaja ispod ili iznad rane. Nikad se ne sme započinjati zavijanje preko same rane niti završavati vezivanjem zavoja iznad same rane. Pri zavijanju treba voditi računa o pritisku na deo tela koji se zavija. Pritisak treba da bude toliki da

obezbedi stabilnost zavoja i zaustavljanje krvarenja ali i da očuva cirkulaciju krvi kroz povređeni deo tela. Jako stegnut zavoj može da izazove jake bolove.

POSTUPAK SANACIJE KOD VEĆIH OBJEKATA U RANI

Česti su slučajevi da su povrede izazvane predmetima poput stakla, metala ili sličnog. Ukoliko su u rani ostali mali delići stakla, metala ili sličnog, izvadite ga. Međutim u slučaju većih objekata u rani neophodno je potražiti stručnu pomoć oko uklanjanja istog. Nemojte ih sami uklanjati, kako ne biste izazvali još veće oštećenje tkiva.

[Postupak sanacije](#)

Agencija OSMEH
Smiljanićeva 35, Beograd
tel. 060-72-77-488

www.cuvanjedece.rs; office@cuvanjedece.rs

- Predmet ostavite u rani.
- Nežno pritisnite površinu sa obje strane predmeta.
- Povređenog položite u sedeći položaj
- Podignite i pridržite ranjeni deo tela.
- Lagano pokriti površinu rane i predmet u rani sterilnom gazom ukoliko je ona dostupna.
- Sa obe strane predmeta stavite sterilnu gazu. Pokušajte da napravite platform koja će onemogućiti predmetu u rani da se pomera.
- Pozovite službu Hitne pomoći (94) ili povređenog povežite u bolnicu.

POVREDE GLAVE

Posekotine na glavi, čak i neznatne, često mnogo krvare, dok su ogrebotine sklone naglom naticanju. Postupak zbrinjavanja sličan je prethodno opisanom. Zaustavite krvarenje pritiskom na ranu preko komada čiste tkanine zatim stavite flaster ili sterilni zavoj. Ako tokom šest ili sedam sati nakon povrede glave nastupi mučnina, glavobolja, povraćanje ili procuri vodenasta tečnost iz uha ili nosa, obavezno potražite lekarsku pomoć.

UBODNE RANE

Ubodne rane nastaju delovanjem šiljatih predmeta (ekseri, igle...). Treba ih tretirati slično kao i posekotine: isprati pod mlazom hladne vode, staviti flaster ili sterilni zavoj. Kod ozbiljnijih ubodnih rana, ako je komadić predmeta ostao u rani nemojte ga samostalno vaditi jer biste mogli povećati oštećenje tkiva. Taj posao prepustite lekaru. Ubodne rane često su vrlo duboke i opasne ukoliko je rana izazvana zarđalim predmetom. U takvim situacijama postoji velika opasnost od razvoja infekcije. Povređenu osobu treba povesti kod lekara kako bi primio tetanus.

ZAPAMTITE:

- Važno je da se zaštitite od moguće infekcije. Zbog toga nastojite da pronađete rukavice i prekrijete bilo kakve rane na vašim rukama.
- Rana povređenog se ne sme dirati prstima.
- Zaštitna obloga se ne sme lepiti za površinu rane, pa zbog toga vata ili celuloza nisu prikladne za tu namjenu. Otpuštanjem vlakana ometaju proces zacjeljivanja.
- Ako jako krvari, pokušajte zaustaviti krvarenje pritiskom na ranu preko čiste tkanine.
- Stavite flaster ili previjte ranu sterilnim zavojem.
- Kako ne biste dodatno oštetili tkivne strukture, ne vadite strana tijela iz rane (komadiće stakla, metala, plastike), nego to prepustite stručnoj osobi.

Agencija OSMEH
Smiljanićeva 35, Beograd
tel. 060-72-77-488

www.cuvanjedece.rs; office@cuvanjedece.rs

- Ne premazujte ranu mastima i kremama.
- Ne posipajte ranu antibiotskim prašcima ili sličnim preparatima.
- Ako rana jako natekne, zacrveni se, iz nje počne curiti tekućina ili gnoj, potražite lekarsku pomoć.

Deo II: OPEKOTINE

OPEKOTINE I STEPENA

Opekotine I stepena karakterise crvenilo, bol, otok, osećaj zategnutosti kože kao i trnci po njoj. Najbolje sredstvo za njihovo ublažavanje je hladna voda, ili još bolje - ledena voda! One ne zahtevaju previjanje. Potrebno je ukloniti sav nakit i odeću sa dela tela obuhvaćenog opekotinom jer usled oticanja mogu ugroziti krvotok.

OPEKOTINE II STEPENA

Opekotine II stepena se odlikuju pojavom mehurića razne veličine koji su ispunjeni bistrom ili lako zamućenom žuckastom tečnošću. Postoje svi znaci kao i kod opekotina I stepena, s tim što su bolovi jači i otok veći. Postupak prve pomoći je kao i za opekotine I stepena, ali pošto postoji mogućnost infekcije treba ih previjanjem zaštititi.

OPEKOTINE III STEPENA

Opekotine III stepena su one kod kojih je došlo do propadanja dubljih delova kože i potkožnog tkiva. Opekotina je beličaste boje i veoma je bolna. Ovakve povrede najčešće su u požarima. Nastaju usled dejstva otvorenog plamena na telo osobe.

Prilikom pružanja prve pomoći neophodno je pre svega povređenog udaljiti od toplotnog izvora i ugasiti vatru na njemu. Vatra se gasi prebacivanjem ćebeta, pokrivača i sličnih predmeta preko plamena. Ukoliko ne uspete da suzbijete plamen na taj način, potrebno je povređenog postaviti u ležeći položaj i kotrljati ga po podu. Kada se spreči dalje dejstvo toplote, pristupa se hlađenju opečenog dela tela, najbolje hladnom vodom. Sa opečenog mesta ne smeju se skidati prilepljeni delovi odeće. Opekotinu treba previti čistim zavojem ili u nedostatku istog ostaviti je otvorenu. Povređenom treba dati da pije hladne napitke u manjim količinama ali često. Potrebno je potražiti lekarsku pomoć.

SUNČANICA I TOPLOTNI UDAR

Agencija OSMEH
Smiljanićeva 35, Beograd
tel. 060-72-77-488

www.cuvanjedece.rs; office@cuvanjedece.rs

Sunčanica nastaje usled dužeg dejstva sunčevih zraka na nepokrivenu glavu. Znaci su jaka glavobolja, mučnina, povraćanje, slabost, omamljenost, vrtoglavica, teško disanje i ubrzan puls. U težim slučajevima osoba gubi svest, ima temperaturu i jako se znoji. Toplotni udar nastaje kada je osoba pretoplo obučena i izložena fizickim naporima u uslovima povišene temperature vazduha koji je jako zasićen vlagom i sa smanjenim sadržajem kiseonika. U oba slučaja povređenom treba skinuti odeću i što pre ga staviti u hlad da leži sa uzdignutom glavom. Ukoliko je došlo do gubitka svesti ili prestanka rada srca i disanja, odmah se pristupa oživljavanju. Jedna od važnih mera je i rashlađivanje glave stavljanjem hladnih obloga i prskanjem, a preporučuje se i stavljanje kese sa ledom. Sve ove radnje su potrebne, čak i ako se sprovodi oživljavanje. Ako je povređeni svestan, treba mu davati hladne napitke u većim količinama. Lečenje se obavlja u najbližoj bolnici do koje povređenog prenosimo u ležećem položaju.

ZAPAMTITE:

- Odmah nakon nastanka opekotine početi sa hlađenjem rane pod mlazom hladne vode najmanje deset minuta.
- Pozovite službu Hitne pomoći (94) ukoliko smatrate da je njihova intervencija neophodna.
- Nastavite sa polivanjem rane mlazom hladne vode sve dok se bol ne umanja.
- Nastojte da uklonite svu odeću ili nakit sa povređenog mesta osim u slučaju da su zalepljeni za kožu. Nastojite da nabavite rukavice.
- Postavite čisti, pamučni material preko opekotine kako biste osobu zaštitili od infekcije.
- Nikada ne koristite kreme, losione ili bilo kakve masti.
- Ne koristite lepljive flastere.
- Nikada ne pokušajte da probušite mehur nastao usled opekotine.

DEO III: GUŠENJE

Gušenje nastaje kao posledica začepjenja disajnih puteva. Kod veće dece gušenje uglavnom nastaje tokom jela dok kod male dece tokom igre. Ako je blokada disajnih puteva blaga, dete koje se guši je u mogućnosti da

ga prevaziđe. Međutim, ukoliko je gušenje veće dete neće moći da diše, kašlje, plače ili govori i može doći do gubitka svesti.

Osnovni znaci gusenja su: nemogućnost govora i uznemirenost, iskolačene oči, naporno i čujno disanje, pomodrelost lica i drugih delova tela, nesvestica i gubitak svesti. Karakterističan je položaj ruku - osoba obuhvata svoj vrat kao da sam sebe davi. Suština prve pomoći kod ovakvih stanja je u uklanjanju prepreke disanju.

Kako prepoznati oblik gušenja:

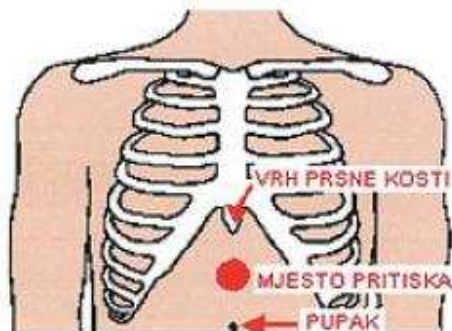
Blagi oblik gušenja: Kod blagog oblika gušenja dete može disati, govoriti, plakati ili kašljati.

Jači oblik gušenja: Kod jačeg oblika gušenja dete ne može da diše, govori, plače ili kašlje. Posle izvesnog vremena izgubiće svest ako mu se pomoć ne ukaže.

POSTUPAK U SLUČAJU GUŠENJA

Heimlichov zahvat

Heimlichov zahvat je jednostavan postupak kojim se strano telo izbacuje iz disajnog puta. Pritiskom na gornji deo trbuha (ispod vrha grudne kosti) povećava se pritisak u trbušnoj duplji, s tim da istovremeni porast pritiska u plućima izbacuje strano telo iz grkljana ili dušnika (slika 4).

Slika 4.

Ova metoda je uspešna u većini slučajeva, ali nije bezopasna. Naime, presnažni pritisak na stomak može povrediti želudac, jetru ili slezinu. Zato snagu pritiska treba prilagoditi uzrastu i konstituciji osobe koja se guši. Heimlichov zahvat sprovodi se samo kod osobe s naglim i potpunim začepljenjem disajnog puta, kod osobe koja ne može da diše, govori niti da kašlje.

Heimlichov zahvat kod osobe koja stoji ili sedi (pri svesti)

Stanite iza leđa onesposobljene osobe i obuhvatite je rukama. Šaku prislonite na gornji deo stomaka, između pupka i vrha grudne kosti. Drugom šakom obuhvatite prvu. Brzo i snažno pritisnite stomak prema unutra i gore (slika 5).

Slika 5.

Heimlichov zahvat kod osobe koja leži (bez svesti)

Onesposobljena osoba treba da ležati na leđima. Dlanove položite na gornji deo trbuha, između pupka i vrha grudne kosti. Brzo i snažno pritisnite prema dole i napred (slika 6).

Slika 6.

Heimlichov zahvat kod dece od godine dana do osam godina

Postupak kod deteta koje stoji ili sedi je isti kao kod odraslih, a kod deteta koje leži pritisak na stomak izvodi se samo jednom rukom.

Heimlichov zahvat kod dece do godine dana

Ne primenjuje se Heimlichov zahvat. Umesto toga dete treba položiti potrbuške na svoju podlakticu tako da glava leži na dlanu i usmerena je prema dole. Drugim dlanom udarite četiri puta između lopatica (slika 7).

Slika 7.

Gušenje stranim telom samo je jedna od situacija u kojima je direktno ugrožen život deteta, a zajednička im je karakteristika da pretil opasnost od prestanka disanja i prestanka rada srca. U takve situacije mogu se biti uključeni još gubitak svesti (ako dete leži na leđima, zbog popuštanja tonusa mišića, dolazi do zapadanja jezika u ždrelo. Posledica toga je začepljenje disajnog puta, a vrlo brzo nakon toga prestaje i rad srca), zatim

utapanje, različita trovanja (npr. ugljen monoksidom) i sl. Zbog toga je važno znati kako pomoći detetu koje je prestalo da diše i kojem ne radi srce.

POMOĆ OSOBAMA U BESVESNOM STANJU

Ako je gusenje izazvano zapadanjem jezika u ždrelu, prva pomoć se sastoji u postavljanju osobe na bok. Strana tela koja su zapala u usta i ždrelu osobe u besvesnom stanju treba izvaditi kažiprstom. To se postiže tako što se savijeni kažiprst stavi uz sam rub usta unesrećenog i gura ka ždrelu, a potom se najkraćim putem predmet izvadi napolje. Zabranjeno je stavljati ispružen prst sredinom usta, jer se time strano telo može gurnuti još dublje.

DEO IV: KARDIOPULMONALNA REANIMACIJA (OŽIVLJAVANJE)

Pružanje prve pomoći kod prestanka disanja i rada srca temelji se na postupku oživljavanja koji uključuje veštačko disanje i masažu srca. Pre svega važno je znati kako otvoriti disajni put, a zatim kako se utvrđuje da li osoba diše i da li radi srce.

Otvaranje disajnog puta

Osobu bez svesti treba okrenuti na leđa i zabaciti joj glavu podižući bradu prstima jedne ruke, dok se drugom rukom pritiska čelo. Usta moraju biti otvorena (slika 8).

Slika 8.

Provera disanja

Da biste proverili postoji li spontano disanje, približite svoj obraz ustima i nosu onesvešćene osobe, držeći mu glavu u zabačenom položaju kao što je prikazano (slika 9). Pokušajte osetiti na svom licu dah. Istovremeno oslušajte zvuke i ritam disanja i posmatrajte disajne pokrete na grudima i stomaku onesvešćene osobe.

Slika 9.

Provera rada srca

Znakovi rada srca su: normalno disanje, kašljanje, spontani pokreti i ujednačeni puls.

SPECIFIČNOSTI POSTUPKA OŽIVLJAVANJA KOD DECE

Postupak kod dece do godine dana starosti

Disajni put se otvara podizanjem donje čeljusti i delimičnim zabacivanjem glave (slika 10).

Slika 10.

Vazduh se uduvava istovremeno na usta i nos deteta. Dovoljna je količina vazduha koja stane u usta osobe koja pruža prvu pomoć. Veštačko disanje sprovodi se brzinom od oko 20 uduvavanja u minuti (tri sekunde za svaki ciklus udisaj - izdisaj) (slika 11).

Slika 11.

Da biste odredili mesto pritiska za masažu srca, položite kažiprst na zamišljenu liniju koja spaja prsne bradavice (slika 12).

Slika 12.

Jagodice srednjeg prsta i prstenjaka trebaju biti na sredini gudne kosti. Potom odmaknite kažiprst. Pritisak se izvodi jagodicama srednjeg prsta i prstenjaka. Grudnu kost treba udubiti za 1,5 - 2 cm. (slika 13).

Slika 13.

Puls se opipava kažiprstom i srednjakom na sredini unutaršnje strane nadlaktice gde se nalazi nadlaktična arterija (slika 14).

Slika 14.

Postupak kod dece od godine dana do osam godina

Veštačko disanje izvodi se brzinom od oko 15 uduvanja u minuti (četiri sekunde za svaki ciklus udisaj - izdisaj).

Srce se masira jednom rukom. Grudnu kost treba udubiti za 2,5 - 4 cm. Masaža se izvodi brzinom od oko 100 pritisaka u minuti (slika 15).

Slika 15.

Veštačko disanje i masaža srca kod dece do osam godina izvodi se u ritmu 1:5 (1 uduvanje vazduha : 5 masaža srca), za razliku od postupka kod starije dece i odraslih gde je razmera 2:15.

DEO V: TROVANJA

Otrovi mogu da budu u gasovitom, tečnom ili čvrstom stanju. Do trovanja dolazi kada oni dospeju u organizam preko kože, sluzokože i rane, ili kada se udahnu, popiju ili pojedu. Pružanje prve pomoći podrazumeva sprovođenje postupaka za eliminaciju otrova iz organizma ili njegovo razblaživanje, sto zavisi od načina ulaska otrova u organizam.

Agencija OSMEH
Smiljanićeva 35, Beograd
tel. 060-72-77-488

www.cuvanjedece.rs; office@cuvanjedece.rs

TROVANJE PREKO KOŽE I SLUZOKOŽE

Ukoliko je otrov dospao u oči, može se eliminisati obilnim ispiranjem očiju čistom vodom. Otrovi dospeli na kožu skidaju se obilnim ispiranjem vodom.

TROVANJE UDISANJEM

Ako je otrov unet udisanjem, može se javiti kašalj, suzenje, gušenje, kao i lokalni znaci trovanja. Povređenog treba što pre izneti na svež vazduh iz zatvorenog prostora. Među trovanjima gasom najčešće je ono izazvano udisanjem ugljen-monoksida. On se nalazi u gasu za osvetljenje, pri sagorevanju nafte, ćumura, uglja i drva, u izduvnim gasovima motora... Trovanjem ovim gasom je iznenadno. Najpre nastupaju glavobolja, nesvestica, slabost, a zatim otrovana osoba gubi svest. Koža i sluzokoža su crvene boje. Veoma brzo može da nastupi smrt.

Prva pomoć se sastoji u izvlačenju otrovanog iz prostorije zagađene ugljen-monoksidom. Pri tome spasilac treba da vodi računa da se i sam ne otruje. Da bi se to izbeglo, treba otvoriti vrata i prozore, kako bi se prostorija provetrila. Treba izbegavati udisanje vazduha u prostoriji gde je otrovani. Zbog toga valja predhodno udahnuti svež vazduh ili prekriti usta i nos vlažnom maramicom, pa tek onda prići otrovanom i izneti ga. Nakon toga odmah se pristupa oživljavanju.

TROVANJE PREKO USTA

Unošenje otrova kroz usta obično se ispoljava mukom, gađenjem, povraćanjem, prolivom, bolovima u stomaku i dr. Poremećaj svesti ukazuje na to da su uzrok trovanja lekovi, alkohol, gljive, nervni otrovi itd. Kada je otrovani bez svesti, tada se ne preduzimaju nikakve mere prve pomoci, jer one mogu da dovedu do ugasenja!

U slučaju kada je došlo do trovanja unosanjem otrovnih plodova, gljiva ili pokvarenih namirnica, otrovanom treba davati da pije velike količine tečnosti kao vodu, čaj, mleko i druge. Pored toga, valja izazvati što obilnije povraćanje, kako bi se što veća količina otrovnih materija izbacila iz želuca.

DEO VI: UJEDI

UJED PČELE, OSE, STRSLJENA ILI KOMARCA

Vecina insekata koji žive u našem podneblju nemaju otrov koji bi neposredno pri ubodu ugrozio život čoveka. Najčešći ubodi su od pčele, ose, stršljena i komarca. Na mestu uboda se javlja samo otok i bol, a kasnije svrab. Postoje osobe koje su alergicne na otrov insekata i dovoljan je samo jedan ubod da dođe do burne

Agencija OSMEH
Smiljanićeva 35, Beograd
tel. 060-72-77-488

www.cuvanjedece.rs; office@cuvanjedece.rs

reakcije. Tada se kod njih pojavljuju crveni pečati po telu, otežano disanje, otoci u predelu lica i vrata i to sve predstavlja tesku komplikaciju koja može dovesti do smrti ukoliko ta osoba ne primi odgovarajuće lekove.

Kod svih insekata posledice zavise od mesta ujeda. Ujedi u predelu usta otežavaju disanje, a mogu izazvati i gušenje zbog pojave otoka. Prva pomoc se sastoji u stavljanju hladnih obloga na mesto ujeda.

UGRIZ PSA ILI DRUGIH ŽIVOTINJA

U ovom slučaju ranu treba isprati pod mlazom hladne vode. Ako jako krvari, potražite lekarsku pomoć. Kod ugriza poznatog psa, obvezno tražite od njegova vlasnika knjižicu vakcinacija. Ako je riječ o nepoznatom psu ili nekoj drugoj životinji, javite se lekaru jer je možda potrebna vakcinacija protiv besnila.